

ВІДГУК

офіційного опонента кандидата педагогічних наук, доцента
Скриль Оксани Іванівни
на дисертацію Георгадзе Тетяни Олександрівни
«Організаційно-педагогічні умови формування сімейних цінностей
в учнів основної школи»,
подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки

Детальний аналіз дисертації Георгадзе Т.О. «Організаційно-педагогічні умови формування сімейних цінностей в учнів основної школи», що подається на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки, дозволяє сформулювати наступні узагальнені висновки щодо актуальності, наукової новизни, ступеня обґрунтованості основних наукових положень, висновків, рекомендацій, вірогідності, практичного значення, а також загально оцінки роботи.

Актуальність теми дисертаційної роботи

Однією з головних тенденцій формування духовного обличчя сучасної людини має стати усвідомлення положення: «сім'я є фундаментом формування духовних основ». Людина, яка встановлює зв'язок з іншими людьми, має усвідомити значущість іншого суб'єкта як рівного собі, усвідомити емоційну близькість з ним. Людство сильно змінилося за багато тисячоліть, але модель традиційної сім'ї залишилась незмінною: люблячий чоловік, мудра дружина, які народжують та виховують щасливих дітей. Лише любов батьків здатна забезпечити всю повноту передачі дітям у спадок «родинних скарбів» – це не тільки матеріальні цінності, а ще й устої, традиції, норми та правила, духовні надбання.

Сім'я як суспільна інституція в основному здатна витримати кризові процеси та негативні перенавантаження, забезпечуючи при цьому психологічну і духовну підтримку у вихованні дитини, передачу гуманістичних і родинних цінностей, традицій і загальнолюдських норм моралі.

У документі Спеціальної Сесії в інтересах дітей (Генеральна Асамблея ООН) представлено план дій для створення світу, сприятливого для дитини, її культурному, фізичному, духовному, психологічному, соціальному, емоційному, пізнавальному розвитку. Саме сім'я, яка піклується про дитину, має право на захист і підтримку: «Батьки, родини, законні опікуни та інші люди, що піклуються про дітей, відіграють головну роль і несуть основну відповідальність за добробут дітей, і їх необхідно підтримувати при виконанні ними обов'язків по вихованню дітей. Усі наші програми і політика повинні сприяти тому, щоб батьки, родини, законні опікуни та інші особи,

що піклуються про дітей, а також суспільство в цілому спільно відповідали за виховання дітей».

З огляду на зазначене дисертація Георгадзе Т.О., спрямована на пошук нових організаційно-педагогічних умов формування сімейних цінностей в учнів основної школи, є актуальним дослідженням, яке обґрунтовано шляхом ґрунтового аналізу нормативно-правових документів, освітніх і виховних підходів, а також шляхом визначення сутності наукової проблеми.

Наукова новизна отриманих результатів

Наукову новизну отриманих результатів викладено аргументовано, вона має ступінь новизни і містить вагомі наукові положення, які не були відомі раніше. Дисертантка *вперше* теоретично обґрунтувала й експериментально досліджено організаційно-педагогічні умови формування сімейних цінностей в учнів основної школи; *уточнено* сутність поняття «процес формування сімейних цінностей в учнів основної школи», розкрито його зміст і структуру; *схарактеризовано* рівні, критерії, показники сформованості сімейних цінностей в учнів основної школи закладів загальної середньої освіти; *подальшого розвитку* набула теорія виховання цінностей в учнів закладів загальної середньої освіти.

Вважаємо, що елементи наукової новизни сформульовано коректно, їх кількість та кваліфікаційні ознаки відповідають нормативним вимогам.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані в дисертаційній роботі, достатньо обґрунтовані застосуванням сучасних методів досліджень, що відповідає вимогам до досліджень, поданих на здобуття ступеня доктора філософії. Зазначене досягається завдяки використанню потужного методологічного апарату, ґрунтового аналізу літературних джерел, застосуванню методів науково-педагогічного дослідження (теоретичний, емпіричний, педагогічного експерименту, методів математичної статистики).

Оцінка змісту та завершеності дисертації

Основний зміст дисертації відображено у трьох розділах дисертації. У першому «Теоретико-методологічні основи формування сімейних цінностей учнів основної школи» розділі було проаналізовано теоретичні джерела, словникову літературу з питань формування сімейних цінностей особистості, визначено основні поняття, що пов'язані із даним процесом у філософський, психологічний та педагогічний літературі. Проаналізовано наукові дослідження, які стали основою для визначення методологічних підходів до формування сімейних цінностей в учнів основної школи (аксіологічний, системний, діяльнісний підходи).

Георгадзе Т.О. докладно розкрила сутність і структуру процесу формування сімейних цінностей в учнів основної школи, виділила чотири основні компоненти: цільовий, змістовий, організаційний, діагностично-результативний.

У другому розділі «Діагностика стану сформованості сімейних цінностей в учнів основної школи», було розроблено діагностичний інструментарій, наведено основні методи, якими користувалися для вимірювання рівня сформованості сімейних цінностей в учнів основної школи. Також окремо було розроблено опитувальники для вчителів, для батьків.

У третьому розділі «Експериментальне дослідження організаційно-педагогічних умов формування сімейних цінностей в учнів основної школи» розкрито сутність і процес організації експериментального дослідження, розкрито особливості впровадження організаційно-педагогічних умов формування сімейних цінностей в учнів основної школи. Серед умов обґрунтовано: 1) забезпечення особистісно-зорієнтованої взаємодії і створення ситуацій колективного співробітництва між батьками і представниками закладів загальної середньої освіти (класний керівник, соціальний педагог, психолог); 2) оптимізація процесу спілкування в учнів основної школи на теми, що пов'язані із духовними і матеріальними сімейними цінностями; 3) застосування різноманітних інформаційних форм і методів, запровадження програм, заходів, які спрямовані на формування сімейних цінностей.

Виходячи з аналізу основної частини дисертації, можемо дійти висновку, що мета дисертаційної роботи в ході виконання дослідження була досягнута, а дисертація є завершеною кваліфікаційною працею. Наведені в дисертаційній роботі теоретичні обґрунтування виконані коректно на високому науковому рівні.

Робота містить ґрунтовні висновки після кожного розділу та завершується досить розгорнутими висновками, які впливають зі змісту роботи, є логічними, слугують віддзеркаленням основних результатів дослідження.

Значення отриманих результатів для науки і практики та рекомендації щодо їх використання

Дисертаційна робота містить нові, раніше не захищені наукові положення. Результати дослідження впроваджено в освітній процес закладів загальної середньої освіти Мелітопольської загальноосвітньої школи І–ІІІ ступенів № 22 Мелітопольської міської ради Запорізької області (довідка № 142 від 17.08.2021 р.), Комунального закладу «Харківської гімназії №169», Харківської міської ради Харківської області (довідка № 01-30/228 від 11.08.2021 р.), Вишгородській спеціалізованій школі «СУЗІР'Я», Вишгородської міської ради Київської області (довідка № 285/1 від 25.08.2021 р.), Комунального закладу «Навчально-виховний комплекс №2 (середня школа І–ІІІ ступенів – дошкільний навчальний заклад) місто Покров Дніпропетровської області (довідка № 343 від 27.08.2021 р.).

Практичне значення мають розроблені автором організаційно-педагогічні умови формування сімейних цінностей в учнів основної школи у закладах загальної середньої освіти; авторська програма «Вчимося бути сім'єю» для учнів основної школи.

Матеріали дослідження можуть бути використані батьками, вчителями закладів загальної середньої освіти, педагогами-організаторами, психологами, соціальними педагогами, керівниками гуртків, факультативів, творчих об'єднань.

Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації в опублікованих працях

Основні наукові результати дисертації висвітлено у 15 публікаціях, з них 14 одноосібних, зокрема: 6 – у статтях наукових фахових видань України та інших держав (з яких: 5 – у фахових виданнях України, 1 – у періодичному закордонному виданні); 9 – у матеріалах і тезах науково-практичних конференцій України, Польщі. Таке представлення результатів наукової роботи є достатнім.

Спрямованість науково-практичних конференцій, де відбувалася апробація дисертаційного дослідження, характер статей дисертантки, в яких відображено положення дисертації і результати проведених досліджень, повною мірою розкривають дослідницьку проблему. Загалом вважаємо, що дисертація пройшла належну апробацію, вона є самостійною науковою працею, що має завершений характер.

Дискусійні положення та зауваження

Позитивно оцінюючи здобутки дисертантки Георгадзе Тетяни Олександрівни, вважаємо за необхідне зазначити наступні дискусійні положення та рекомендації до поданої дисертаційної роботи:

1. У роботі приділена значна увага вирішенню вже існуючих проблем формування сімейних цінностей. На нашу думку можна розширити зазначені практики описом досвіду вирішення цих проблем в провідних країнах світу.

2. Варто було б більш детально окреслити підстави, що сприяли розробці організаційно-педагогічних умов формування сімейних цінностей в учнів основної школи.

3. Аналіз даних констатувального етапу педагогічного експерименту дозволив визначити переважно середній стан рівня сформованості сімейних цінностей в учнів основної школи. На нашу думку, варто було б вказати причини, які призвели до такого стану.

4. Враховуючи особливе значення авторської програми «Вчимося бути сім'єю» для формування сімейних цінностей в учнів основної школи, уявляється корисною підготовка методичного посібника для вчителів 5-9 класів, що полегшить її широке впровадження до навчального процесу закладів загальної середньої освіти України.

Зазначені недоліки, рекомендації не впливають на наукову вагомість і практичну значущість проведеного дослідження.

Загальний висновок

Актуальність обраної теми дисертації, ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, новизна та повнота викладу в опублікованих працях повністю відповідають вимогам до робіт такого рівня.

Дисертація Георгадзе Т.О. «Організаційно-педагогічні умови формування сімейних цінностей в учнів основної школи», подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки, є завершеною, самостійно підготовленою працею, у якій отримано нові обґрунтовані результати, що вирішують важливу наукову проблему формування сімейних цінностей в учнів основної школи та мають суттєве значення для теорії і практики.

Вважаємо, що дисертаційна робота Георгадзе Тетяни Олександрівни на здобуття наукового ступеня вищої освіти доктора філософії відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12 січня 2017р. (zareestrovano в Міністерстві юстиції України від 03 лютого 2017 р. за № 155/30021) та пп. 9-18 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії» (затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167, в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 9 червня 2021 р. № 608), а її автор заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки.

Офіційний опонент:

кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри англійської мови
факультету іноземних мов
Харківського національного університету
імені В.Н. Каразіна

О.І. Скриль

